

О. В. Горстка,
аспірант кафедри публічної політики, ХНУ ім. В.Н. Каразіна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-6748-2532>

DOI: 10.32702/2306-6814.2024.9.167

ЦЕНТРИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ЕЛЕМЕНТ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОЇ СПІВПРАЦІ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

O. Gorstka,
Postgraduate student of the Department of Public Policy, KhNU named after V.N. Karazin

SOCIAL PARTNERSHIP CENTERS AS AN ELEMENT OF THE ORGANIZATIONAL STRUCTURE
OF PUBLIC-PRIVATE COOPERATION AT THE LOCAL LEVEL

У статті досліджено основні принципи приватного партнерства на місцевому рівні. Обґрунтовано що створення місцевих Центрів Соціального партнерства є важливим кроком у розвитку ефективної співпраці між державою, громадськими організаціями та бізнесом. Розроблено основні аспекти функціонування ЦСП, до яких вбачається доцільним віднести: вертикальні і горизонтальні зв'язки, підготовку кадрів та розробку програм, практичне функціонування та контролю-дорадчі механізми, поетапну технологію організації роботи ЦСП. Проаналізовано та розкрито сутність конкретних кроків, виконання яких направлено на створення ефективної нормативно-правової та інституційної бази для роботи Центрів, та регулюватиме їх статус у взаємодії з іншими суб'єктами влади і недержавним сектором.

Окрему увагу в роботі приділено організаційному аспекту співпраці Центрів Соціального партнерства з громадськими організаціями — як ключового елемента громадянського суспільства та представника інтересів громади. Автором розроблено систему заходів для підвищення ефективності такої взаємодії, а саме: підписання багатобічних угод про соціальне партнерство, розробка угод на рівні області та районів, визначення функцій та зобов'язань сторін, створення третейських судів, нормативне закріплення та розробка проєктів нормативних актів. В рамках статті проведено дослідження потреб в фінансовому та матеріально-технічному забезпеченні діяльності Центрів Соціального партнерства на обласному та районному рівнях, а також інформаційному супроводженні їх діяльності. Запропоновано ряд заходів в окреслених напрямках, направлених на регулювання роботи Центрів, таких як розробка концепції розподілу відповідальності та фінансових ресурсів, визначення загальних вимог та підходів, інформаційне супроводження, залучення громадських лідерів. Акцентовано на функціональній ролі громадських організацій, тобто тих реальних, а не номінальних напрямів роботи, які мають ними виконуватись. Доведено, що саме Соціального партнерства можуть стати важливим інструментом для співпраці різних секторів суспільства та вирішення соціальних проблем на місцевому рівні.

The article examines the main principles of private partnership at the local level. It is substantiated that the creation of local Social Partnership Centers is an important step in the development of effective cooperation between the state, public organizations and business. The main aspects of the functioning of the CSP have been developed, to which it is considered appropriate to include: vertical and horizontal connections, personnel training and program development, practical functioning and control and advisory mechanisms, step-by-step technology for organizing the work of the CSP. The essence of specific steps, the implementation of which is aimed at creating an effective regulatory and institutional framework for the work of the Centers, and will regulate their status in interaction with other government entities and the non-state sector, have been analyzed and revealed.

Particular attention is paid to the organizational aspect of the cooperation of Social Partnership Centers with public organizations — as a key element of civil society and a representative of community interests. The author has developed a system of measures to increase the efficiency of such interaction, namely: signing multilateral agreements on social partnership, development of agreements at the level of oblasts and districts, definition of functions and obligations of the parties, creation of arbitration courts, normative consolidation and development of projects of normative acts. Within the framework of the article, a study of the needs for financial and logistical support of the activities of the Social Partnership Centers at the regional and district levels, as well as informational support for their activities, was conducted. A number of measures have been proposed in the outlined directions aimed at regulating the work of the Centers, such as the development of the concept of the distribution of responsibility and financial resources, the definition of general requirements and approaches, information support, and the involvement of public leaders. Emphasis is placed on the functional role of public organizations, i.e. those real, not nominal areas of work that should be performed by them. It has been proven that Social Partnerships can become an important tool for the cooperation of various sectors of society and solving social problems at the local level.

Ключові слова: публічно-приватне партнерство, організаційна структура публічно-приватного партнерства, Центри Соціального партнерства, взаємодії публічної влади та бізнесу.

Key words: public-private partnership, organizational structure of public-private partnership, Social Partnership Centers, interaction of public authorities and business.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Події останніх двох років актуалізували питання унормування та організації державного приватного партнерства, адже у вирішенні різноманітних завдань значну допомогу громадам і державі надають приватні партнери і вітчизняні і закордонні. Післявоєнна відбудова вітчизняної економіки потребує об'єднання зусиль влади та суспільства. Норми вітчизняного законодавства, що регулюють умови державно-приватного партнерства, не враховують виклики сучасного стану в Україні. Одним із методів унормування, і, як наслідок, підвищення якості виконання завдань у рамках співпраці приватних організацій з органами публічної влади є розробка чіткої організаційної структури публічно-приватного партнерства на місцевому рівні. Саме в цьому контексті уваги науковців потребує функціонування Центрів Соціального партнерства, як ключового елемента системи співпраці.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Тема державно-приватного партнерства та його ефективного функціонування розробляються провідними вченими, представниками економічних наук, публічного управління, юристами. Так, норми адміністративно-правового регулювання публічно-приватного партнерства в Україні становлять науковий інтерес для Струкової В.Д. [8], Криничко Л.Р. Питання управління і адміністрування державно-приватного партнерства становлять науковий інтерес для Круглова В.В., Бутенко Н.В. Проблеми інституційного розвитку публічно-приватного партнерства також широко досліджується вітчизняними вченими: Сімак С.В., Горник В.Г. [7], Підлісна Т.В. [10]. Досить актуальним є напрям дослідження співпраці між бізнесом і державою як одного з інструментів залучення інвестицій у різних сферах Безбах Н. [1], Клименко С. Є., Лашкул З. В., Мотовиця Н. Я. [3], Полякова О.М., Ярова Л. Д.

Незважаючи на значний масив наукових напрацювань з досліджуваної тематики, існує ряд невирішених

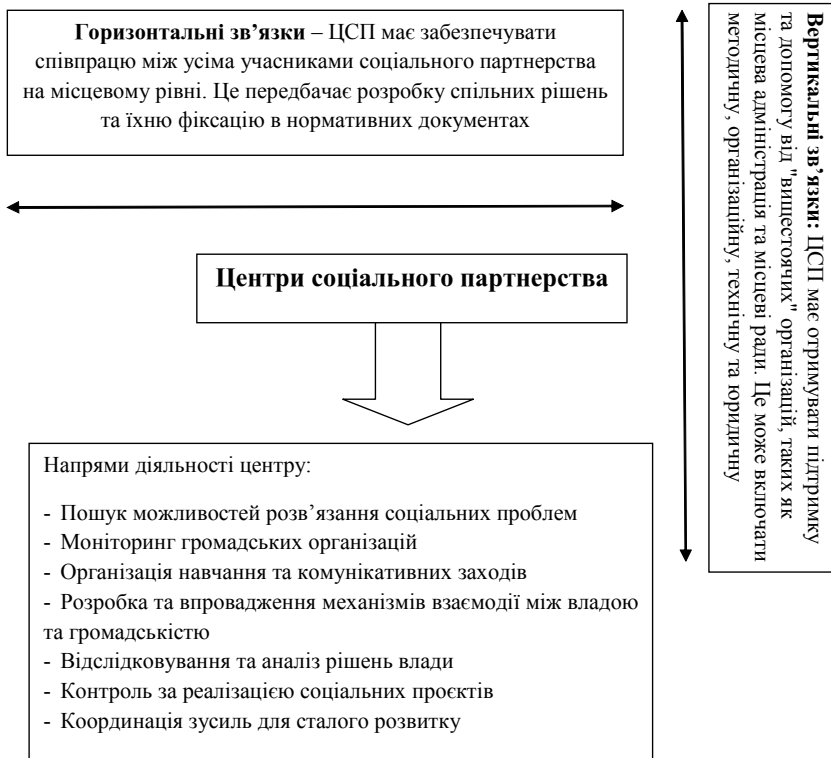

Рис. 1 "Організаційно-функціональна структура Центрів Соціального партнерства"

проблем, що стосуються організаційної структури державно-приватного партнерства на місцевому рівні, зокрема організаційно-правові та функціональні питання створення Центрів Соціального партнерства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Формулювання цілей статті (постановка завдання) розкриття ключових організаційно-правових та функціональних основ впровадження Центрів Соціального партнерства як базового елемента структури державно-приватної співпраці на місцевому рівні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціальне партнерство є необхідною умовою розвитку і функціонування сучасного суспільства як сукупності громадян, які взаємодіють на підставі спільних приватних інтересів з суб'єктами владних повноважень [6, с. 41].

Така співпраця базується на принципах формування та здійснення діяльності соціального партнерства в регіоні, саме вони, як основа є важливою основою для створення ефективної та збалансованої системи співпраці між різними учасниками громади. До принципів приватного партнерства доцільно віднести: поєднання всіх представників третього сектору; урахування інтересів всіх учасників; прозорість та обов'язковість рішень; пріоритетність інтересів розвитку громади; гнучкість та урахування об'єктивних чинників; використання кращого світового досвіду; субсидіарність у відносинах. Ці принципи допомагають створити стійку та ефективну систему управління соціальним партнерством на місцях, що сприяє підвищенню якості життя громади та реалізації соціальних проєктів та програм.

Створення місцевих Центрів Соціального партнерства (ЦСП) є важливим кроком у розвитку ефективної співпраці між державою, громадськими організаціями та бізнесом на регіональному рівні. Центри Соціального партнерства можуть стати важливим інструментом для співпраці різних секторів суспільства та вирішення соціальних проблем на місцевому рівні.

Основні напрями діяльності таких центрів зображені на Рисунку 1. Центри Соціального партнерства можуть стати важливим інструментом для співпраці різних секторів суспільства та вирішення соціальних проблем на місцевому рівні.

Діяльність Центрів Соціального партнерства повинна базуватися на горизонтальних зв'язках між усіма учасниками процесу, а не на вертикальних [5, с. 146]. Основні функції органів влади мають полягати в координації діяльності Центру та наданні необхідних ресурсів для його функціонування, ґрунтуючись на наступних аспектах:

— Підготовка кадрів та розробка програм: відповідальність за підготовку

кадрів, розробку програм та методологічних інструментів може лежати на "вищестоячих" організаціях.

— Практичне функціонування та контрольно-дорадчі механізми: ЦСП може виступати як інструмент для практичного функціонування та контрольно-дорадчих механізмів, таких як громадські та наглядові ради, комітети при місцевих державних адміністраціях та місцевих радах.

— Технологія роботи ЦСП: Описаний нижче підхід включає сім основних етапів, які дозволяють ефективно організувати роботу Центру: аналіз ситуації, визначення стратегічних напрямків, розробка довгострокових програм, реалізація проєктів та програм, моніторинг та оцінка результатів, аналіз та коригування стратегії, інформаційне забезпечення та звітність. Дотримання таких етапів допомагає забезпечити ефективну діяльність ЦСП та забезпечити досягнення поставлених цілей у сфері соціального партнерства на місцевому рівні.

У контексті співпраці з громадськими організаціями, для впровадження подальшого ефективного функціонування такого структурного елемента як ЦСП потрібно розробити організаційно-правові основи. З правової точки зору, створення та ефективне функціонування центрів Соціального партнерства вимагає виконання наступних умов:

— Ухвалення концепції розвитку соціального партнерства: необхідно чітко визначити цілі, завдання і пріоритети цієї концепції, а також розробити програму її розвитку. Ця програма повинна закріпити обсяги державного фінансування, відповідальні державні інституції та їх функції, визначити етапи реалізації концепції та умови залучення інших суб'єктів соціально-економічного розвитку.

— Вдосконалення законодавчої бази: необхідно покращити чинне законодавство, яке регулює діяльність

громадських організацій та умови їх участі у програмах соціально-економічного розвитку. Це включає уточнення компетенції, відповідальності та процедур реєстрації ПО, а також створення принципів взаємодії між державними та недержавними організаціями.

— Урахування у податковому законодавстві: необхідно включити чітку класифікацію громадських організацій у новому податковому кодексі з визначенням відповідних пільг для кожної групи. Це допоможе стимулювати їх діяльність та сприяти вирішенню соціальних проблем.

— Забезпечення легальності діяльності: необхідно ухвалення окремого закону, який визначатиме принципи взаємодії державних та недержавних організацій, а також умови ліцензування або акредитації громадських організацій [9, с. 49].

З організаційної точки зору для ефективного впровадження системи соціального партнерства та ліцензування/акредитації громадських організацій (ПО) необхідно виконати наступні кроки:

— Підписання багатобічних угод про соціальне партнерство: Створення угод, відкритих для всіх бажаних учасників, які поєднують підприємців, органи влади та громадські організації. Угоди повинні визначити обов'язки та функції кожної сторони, включаючи фінансування програм соціального та економічного розвитку та боротьбу з корупцією.

— Розробка угод на рівні області та районів: Організація розробки угод може бути взята на себе обласною державною адміністрацією та місцевими адміністраціями, з подальшим розповсюдженням на рівні районів. Угоди на рівні районів повинні базуватися на положеннях, ухвалених на рівні області.

— Визначення функцій та зобов'язань сторін: Органи влади повинні забезпечувати прозорість діяльності та контроль над витратами, підприємці — сплачувати податки та брати участь у фінансуванні програм, а громадські організації — об'єктивно вирішувати спори та залучати громадську думку.

— Створення третейських судів: Для боротьби з корупцією важливо створити третейські суди на базі центрів соціального партнерства, що будуть відповідальні за вирішення конфліктів та спорів.

— Нормативне закріплення: Необхідно прийняти нормативні акти на рівні області та районів, які визначатимуть основні напрямки та процедури взаємодії сторін.

— Розробка проєктів нормативних актів: Районні адміністрації повинні розробляти проєкти нормативних актів на основі положень, прийнятих на рівні області.

Виконання цих умов сприятиме створенню сприятливої правової та інституційної бази для розвитку соціального партнерства і спільної роботи між владою і громадськістю.

Такий підхід допомагає створити умови для ефективної співпраці між владою і громадськістю, сприяючи розвитку територій та вирішенню їх соціально-економічних проблем [4, с. 132].

Для забезпечення фінансового та матеріально-технічного забезпечення діяльності Центрів соціального партнерства (ЦСП) на обласному та районному рівнях, а також для забезпечення інформаційного супровод-

ження їхньої діяльності, необхідно вжити наступних заходів:

— Розробка концепції розподілу відповідальності та фінансових ресурсів: Потрібно розробити базову концепцію, яка визначатиме розподіл відповідальності та ресурсів між усіма учасниками, включаючи обласні та районні органи влади, підприємців та громадські організації. Це також передбачатиме виділення приміщень, технічного обладнання та допомогу у залученні кадрів.

— Визначення загальних вимог та підходів: У процесі відпрацювання концепції потрібно встановити найбільш загальні вимоги та підходи до вирішення актуальних питань місцевого розвитку. Це допоможе створити належну інформаційну підтримку для цих утворень.

— Інформаційне супроводження: для успішного створення і функціонування ЦСП необхідно активне інформаційне супроводження. Це може включати пропаганду спільних інтересів, розповсюдження інформації про роль кожного партнера у спільній справі та підтримку відомих громадських лідерів.

— Залучення громадських лідерів: Важливо заручитися підтримкою відомих громадських лідерів, які можуть підтримати становлення нового інституту узгодження суспільних інтересів.

Ці заходи сприятимуть успішному створенню та функціонуванню ЦСП, які відіграють важливу роль у розвитку місцевих громад і співпраці між різними суб'єктами суспільства.

З функціональної точки зору існування авторитетних та ефективно функціонуючих громадських організацій (ПО) важливо враховувати кілька ключових аспектів:

— Розв'язання конкретних проблем: ПО повинні активно займатися реальними проблемами територіальних громад, соціальних спільнот та груп. Це вимагає активної роботи з виявлення та вирішення проблемних питань, які є важливими для спільноти.

— Транспарентність: ПО мають надавати громадськості інформацію про свою діяльність, результати та вплив на спільноту. Це сприяє підвищенню довіри та підтримки з боку громадськості.

— Створення позитивного образу: Важливо, щоб ПО мали позитивний імідж та добре відомість у громадськості. Це включає в себе не лише якісну роботу, а й правильне позиціонування, ефективний маркетинг та брендування.

— Толерантне ставлення: Громадські організації повинні підтримувати толерантне та поважне ставлення до своїх клієнтів та співпрацівників, незалежно від їхньої соціальної або економічної статусу.

— Взаємодія з державою та іншими суб'єктами: ПО повинні вміти будувати ефективні відносини з державними органами та іншими суб'єктами соціально-економічного розвитку [2, с. 211]. Це допомагає сприяти впливовій роботі та досягненню спільних цілей.

Отже, відповідно до функціональної ролі, ПО мають не лише вирішувати конкретні проблеми, а й підтримувати та розвивати громадянське суспільство, захищати права громадян і забезпечувати соціальну та людиноцентричну політику.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На основі проведеного дослідження доведено, що створення Центрів Соціального партнерства як базового елемента структури державно-приватної співпраці на місцевому рівні позитивно вплине на розвиток громад і налагодження комунікацій. Основні напрями діяльності таких центрів можуть включати пошук можливостей розв'язання соціальних проблем; моніторинг громадських організацій; організація навчання та комунікативних заходів; розробка та впровадження механізмів взаємодії між владою та громадськістю; відслідковування та аналіз рішень влади; контроль за реалізацією соціальних проектів; координація зусиль для сталого розвитку. Відповідно до такого функціоналу і запропоновано організаційно-функціональну структуру Центрів.

Для забезпечення якісного функціонування ЦСП необхідно виокремити їх функціонал та роль в організаційній структурі публічно-приватного партнерства. До конкретних кроків для створення нормативно-правової та інституційної бази по співпраці Центрів і громадських організацій вбачається доцільним віднести: ухвалення концепції розвитку соціального партнерства, вдосконалення законодавчої бази, урахування у податковому законодавстві, Забезпечення легальності діяльності.

Важливим напрямком подальших досліджень є розробка інструментарію для залучення ЦСП інвестицій як з державних, так і міжнародних фондів і організацій.

Література:

1. Безбах Н. Проблеми функціонування механізмів державного регулювання партнерських відносин в Україні. Держава та регіони. 2011. № 2. С. 92—96.
2. Бутенко Н.В. Розвиток партнерства в національній економіці: монографія. НАН України, Ін-т економіки пром-сті, Київ, 2015. 358 с.
3. Клименко С. Є., Лашкул З. В., Мотовиця Н. Я., Ярова Л. Д. Сучасний стан реалізації договорів державно-приватного партнерства та державних інвестиційних проектів у сфері охорони здоров'я. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 68—74.
4. Криничко Л.Р., Петрик С.М., Криничко Ф.Р. Удосконалення правового механізму реалізації державно-приватного партнерства як інвестиційного проекту в сфері охорони здоров'я. Інвестиції: практика та досвід. Київ. 2020. № 23. С. 131—137.
5. Круглов В. В. Публічне адміністрування в процесі державно-приватного партнерства. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1. С. 145—153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_1_21 (дата звернення: 5.04.2024).
6. Мартиненко В.Ф., Крутий О.М., Кирій С.Л. Соціальне партнерство і державна політика: від теорії до практики демократизації державного управління: монографія. ХарПІ НАДУ "Магістр", 2009. — 252 с.
7. Сімак С.В., Горник В.Г. Удосконалення основних напрямів реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері готельно-ресторанного господарства. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського 2019. 30 (69), № 1. С. 19—24.
8. Струкова В.Д. Адміністративно-правове регулювання публічно-приватного партнерства в Україні. дис.

канд. юрид. Наук. Нац. акад. внутр. справ України. Київ. 2016. 226 с.

9. Полякова О.М., Липська Т.І., Кучинська О.М. Державно-приватне партнерство як елемент механізму розвитку транспортної інфраструктури України. Економічний вісник Національного горного університету. 2020. Вип. № 2 (70). С. 44—52.

10. Підлісна Т.В. Удосконалення інструментів реалізації державно-приватного партнерства в Україні. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2019. Випуск 3. URL: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/governance/article/view/297/298> (дата звернення: 5.04.2024).

References:

1. Bezbah, N. (2011), "Problems of the functioning of mechanisms of state regulation of partnership relations in Ukraine", *Derzhava ta rehiony*, vol. 2. pp. 92—96.
2. Butenko, N.V. (2015), *Rozvytok partnerstva v natsional'nyy ekonomitsi*, [Development of partnership in the national economy], NAN Ukrayiny, In-t ekonomiky prom-sti, Kyiv, Ukraine.
3. Klymenko, S., Lashkul, Z., Motovytsia, N. and Iarova, L. (2022), "Current conditions of implementation public-private partnerships and government investment projects in healthcare", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 2, pp. 68—74.
4. Krinichko, L., Petrik, S. and Krynychko, F. (2020), "Improvement of the legal mechanism of public-private partnership implementation as an investment project in the field of healthcare", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 23, pp. 131—137.
5. Kruglov, V. V. (2015), "Public administration in the process of public-private partnership", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnya*, [Online], vol. 1. pp. 145—153. available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_1_21 (Accessed 2 April 2024).
6. Martynenko, V.F., Krutij, O.M. and Kyrij, S.L. (2009), *Sotsial'ne partnerstvo i derzhavna polityka: vid teorii do praktyky demokratyzatsii derzhavnoho upravlinnia* [Social partnership and public policy: from theory to practice of democratization state administration], *Vyd-vo KharPI NADU "Mahistr"*, Kharkiv, Ukraine.
7. Simak, C.V., Gornyk, V.G. (2019), "Improvement of the main areas of implementation of public-private partnership projects in the field of hotel and restaurant industry", *Vcheni zapysky Tavriys'koho natsional'noho universytetu imeni V.I. Vernads'koho*. Vol 30 (69), pp. 19—24.
8. Strukova, V.D. (2019), "Administrative and legal regulation of public-private partnership in Ukraine", PhD in Law dissertation, Nats. akad. vnutr. sprav Ukrayiny, Kyiv, Ukraine.
9. Polyakova, O.M., Lipska, T.I. and Kuchynska, O.M. (2020), "Public-private partnership as an element of the transport infrastructure development mechanism of Ukraine" *Ekonomichnyy visnyk Natsional'noho hornoho universytetu*. Vol. 2 (70), pp. 44—52.
10. Podlisna, T.V. (2019), "Improvement of tools for implementation of public-private partnership in Ukraine", *Visnyk Natsional'noyi akademiyi Derzhavnoyi prykordonnoyi sluzhby Ukrayiny*. [Online], vol. 3, available at: <https://periodica.nadpsu.edu.ua/index.php/governance/article/view/297/298> (Accessed 2 April 2024).

Стаття надійшла до редакції 16.04.2024 р.